

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНЬСЬКОГО»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

14-15 грудня, 2022 р.

м. Одеса





***Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених
із міжнародною участю***

Програма та матеріали виступів учасників

***ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ***

Література:

1. Рафал А. Работа физическая в склонной позиции / А. Рафал // Итоги недели. — 2017. — № 37. — С. 4.
2. Council of Europe Portal. Посібник з освіти в області прав людини за участі молоді. URI: <https://www.coe.int/en/web/compass/migration>
3. Енциклопедія сучасної України. Еміграція. URI: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=17837
4. Академічний тлумачний словник української мови. URI: <http://sum.in.ua/s/immigracija>
5. Посилання на анкету. URI: <https://drive.google.com/file/d/1UapmxBrDING5pVw5FoPoz19SYUQzUGG8/view?usp=drivesdk>

*Дружкова Ірина,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент теорії та історії держави і права,
Одеського державного університету внутрішніх справ,
м. Одеса, Україна*

ЛОГІЧНІ ВИМІРИ ФЕЙКОВИХ НОВИН

У класичній логіці умовне твердження має форму « $p \Rightarrow q$ ». Воно є хибним, якщо p «істинно», а q – «хибно», і істинно у всіх інших випадках, при цьому зазвичай не береться до уваги зв'язок суджень між собою. Складене їх умовне твердження може бути істинним і зветься «матеріальної імплікації». Умовно неточне використання, підміна або навіть розрив причинно-наслідкових зв'язків при винесенні висновку в реальному житті приводить до такого феномену як фейкові новини.

І.Канта в «Критиці чистого розуму» вказував, що пізнання починається із споглядання: «Споглядання – є саме той спосіб, яким пізнання безпосередньо належить до них і якого як засобу прагне всяке мислення». Споглядання має місце, «тільки там дається предмет», але це можливо, якщо предмет, в нашому варіанті новина «впливає нашу душу» [1].

У пізнавальній картині світу сучасної людини споглядання займає значну роль. Новини осідають у пам'яті у вигляді яскравих образів. За допомогою чуттєвості предмети даються, «мисляться ж розумом» [1], з якого виникають поняття. Але до розумового пізнання більшість аудиторії не доходить. Перевірити інформацію, оперувати поняттями з низки причин потрібно далеко не всім. Час, мотивація та ресурс є у процесі сприйняття рушійними причинами. Будь-яке мислення прямо чи опосередковано має відношення до споглядання. Багато хто так і залишається на першому рівні пізнання, приймаючи фейкові новини як готову, завершену картину буття.

Для фейкових новин важлива - іронія, викриття, підігрівання ситуації, прийняття ситуації, віра. Усі відтінки ставлення до «вигаданої», неточної, хибної, фіктивної, симуляційної події чи персонажа і створюють ситуацію актуальної дійсності.

Матеріальна імплікація не виконує своєї функції обґрунтування, але функцію дискурсивного впливу у засобах масової інформації фейкові новини виконують відмінно. У сучасному світі фейкові новини стають частиною іноді навіть офіційної політики деяких держав.

Однак не варто плутати фейкові новини та ІПСО, про такі загрози для громадського суспільства щодо схильності до конспірологічного мислення та плекання відчуття безсилля, – пише Х.Боровкова [5].

Прийняття фейкових новини проходить кілька стадій:

- споглядання (сприйняття «картинки» демонстрації);
- сприйняття – фактор впливу часу та емоцій (супроводжувальна музика, фон);
- контекст – існуюча індуктивна база використовуватиметься ЗМІ у майбутньому: звернення до теми, повтор, продовження теми та «приручення» до неї глядача;
- формування нових понять на основі вигаданих причинно-наслідкових зв'язків (нові визначення та імена подій та лідерів).

Так, сфабриковані знімки простий глядач не розрізнить, але людина зацікавлена знайде матеріал у джерелах, зіставить і зробить свій висновок.

У 1963 році Едмунд Геттієр у роботі «Чи є знанням справжня та обґрунтована думка?» [2] стверджував, що реципієнт може мати справжнє переконання, маючи в запасі тверді підстави, але не може мати знання в повному розумінні слова. Геттієр розглядав у прикладах показано ймовірність помилки за наявності обґрунтування, що думка може бути помилковим з урахуванням певного чинника випадковості. Не всякий вислів є знанням. S знає, що P якщо P істинно; S переконаний у цьому, що P істинно, S має підстави бути переконаним у цьому, що P істинно.

Висновок вірно за формальними законами логіки, але не є достатніми для того, щоб вважати вислів «S знає P» істинним. Реципієнт виправдано переконаний у істинності P і в такий спосіб суб'єкт перебувають у становищі повного переконання у хибному висловлюванні.

Приклади Геттієра показують, деякі визначення не містять достатніх умов для того, щоб висловлювання могло вважатися знанням.

Фейкові новини конструюють образ, що регулярно транслюється за допомогою медіа. Аудиторія часто сприймає новини як готовий висновок, не маючи часу самостійно встановити справжні причинно-наслідкові зв'язки тієї чи іншої події.

Різницю між мотивованим судженням істинного сприйняття та порожнім судженням помилкового сприйняття визначають рушійні причини: час, мотивація та ресурс.

Фейкові новини існували завжди, але працювали по-іншому. Раніше вони ґрунтувалися на свідченнях, як наприклад оповідання про єдинорогів у бестіаріях. З розвитком медіа потреба у свідоцтвах відпадає, бо цього стає замало, стає можливим фабрикувати новини, створювати їх, вигадувати. Так, маніпуляції суспільною свідомістю дали свого часу дієвий історичний привід для нав'язування РФ образу загрози «чеченського тероризму» для усього світу. Однак чи варто вважати, що реципієнт новин не в змозі перевірити достовірність новин через відсутність ресурсів.

Зовнішня сторона будь-якого явища виконує функцію зовнішнього нормування з боку традиції, культури та соціальних інститутів, виставляє напоказ предмети, явища, дозволяючи їх бачити. Процес пред'явлення знаків на цьому етапі пов'язаний з процесом міфологізації: можна пред'явити неіснуюче або пред'явити вибірково, прагнучі до контролю і маніпулювання враженнями реципієнта. У лекції «Злий демон образів» Ж. Бодрійяр [3] стверджує, що образ має власну іманентну логіку, імморальну логіку без глибини, по той бік добра і зла, по той бік істини та брехні. Не світ, а картина світу, не особистість, а образ особистості, не лицьова та виворітна, а шов, яким пишеться біографія. «Юнгерівська лінія імпліцитно пов'язана з лінією фронту, екзистенційна межа пов'язана з усвідомленням абсурду, а сучасна демаркаційна лінія вбирає в себе і лицьову, і виворітну сторони, залишаючи на поверхні шви, сліди, рани, шрами, суть яких у них самих. Розмиваються конотації між “так” і “ні”.

Внутрішня сторона, потаємна та глибинна, протиставляється зовнішньою, поверхневою та зовнішньою. У разі прийняття новин існує негласна конвенція, що дозволяє приймати бажане за дійсне. Так реципієнт робить висновок з неточної причини, будучи переконаним, що причина правильна [4].

У цьому різниця адресанта та адресата. Адресат (автор новин) знає, що передумова неточна, а адресант (той, хто отримує новини, що сприймає), цього не знає. Реципієнт таким чином має інформацію, але не знання. Він робить помилковий висновок, що є бажаний результат роботи автора новин. Створити ілюзію знання, переконання. Існує інформаційний та семантичний контекст будь-якої теми.

Це боротьба та агресивний інтерес за домінацію, до якої включено медійні та владні структури. Зараз фейкові новини вже нічого не роблять побічно, все прямо. Вони прямо брешуть, створюють і поширюють вигадану чи хибну інформацію, маючи при цьому буквально легітимний дозвіл. Достатньо подивитись інформацію про вже знищені військами РФ БМП «Бредліз», яких не має навіть в Україні. Або для внутрішнього вживання в РФ розлого доводилось що трагедія у Бучі то фейк.

За чергової медійної контрреволюції відбувається зміна ідеологічних парадигм і термінології, що стає промовою пересічних людей. Наприклад, у

сучасному медіапросторі РФ ключовим словом є слово "безпека". Оборона, протести, політичні рішення ухвалюються з метою національної безпеки будь-якої країни. Фейкові новини як метод ідеологічного тиску систематично вносять дезінформацію, стаючи реальним осередком дій. Вони проявляються у різних формах: сатира, пародія, створення фіктивної події, незв'язаність заголовків та змісту, вільна інтерпретація, звернення до цитат секретних джерел. Медіа працюють як у візуальному, так і вербальному режимі психологічного впливу на аудиторію.

Розмежувальна лінія між «бачити» і «вважати, що бачиш» це різниця між мотивованим судженням істинного сприйняття і пустим судженням порожнього сприйняття. Звичайна людина виносить судження з урахуванням цілісного матеріалу. Порожнє сприйняття як порожні пікселі в сучасному медіапросторі превалює. Інформаційна мережа захоплює публіку за допомогою активних коротких сюжетів, репортажів, докладно розглядати які реципієнт немає часу чи необхідного ресурсу. Отже фейкові новини використовують заміну, розрив причинно-наслідкових зав'язків та умовно неточне винесення умовиводу. Будь-яке мислення прямо чи опосередковано має відношення до споглядання, але більшість аудиторії так і залишається на рівні анестезованого сприйняття, приймаючи фейкові новини як даність і завершену картину буття.

Література:

1. Кант И. Критика чистого разума / Пер. с нем. Н. Лосского, М., 1994. 591 с.
2. Gettier Ed. Is Justified True Belief Knowledge? Empirical Knowledge: Readings in Contemporary Epistemology. – London: Row-man & Littlefield Publishers Inc., 1986. pp. 231–233.
3. Бодрийяр Ж. Злой демон образов // Искусство кино. – 1992. – № 10. – С.64–70. <http://surl.li/ekwbx> (дата звернення: 14.12.2022)
4. Барт Ролан “Camera lucida. Нотування фотографії” К, 2022 176 с.
5. Боровкова Х. ІПСО — це серйозно: чому шкідливо безпідставно використовувати цей термін? <https://gwaramedia.com/ipso-chomu-shkidlivo-bezpidstavno-vikoristovuvati-czej-termin/> (дата звернення: 14.12.2022)